

Со превентивни мерки против штетниците

Пишува: М-р Цветан Јовановски, АПРЗ

За складирање на житата постојат три типа на складишта:

- обични (подни),
- механизирани складишта и
- силоси.

Кај нас, голем број од индивидуалните земјоделски производители немаат складишта и често складираат во несоодветни (незаштитени) простории при што имаат големи губитоци од штетите што ги прават птиците и глодарите. Механизирани складишта и силоси имаат покрупните фармери, како и мелничките фирми, а кај индивидуалните земјоделци најчести се обичните (подни) складишта.

Обичните (подни) складишта може да бидат еднокатни или повеќекатни, каде што складирањето на зрното се врши во тенки слоеви, во вреќи или во контејнери. Можат да бидат изградени од тули, бетон, дрво или со нивна комбинација. При градбата на овие складишта треба да се обезбедат услови и тоа: да се градат на пристапни, суви и проветрени терени; подот да биде од тула, штици, бетон или друг изолационен материјал заради пробив на влага; да се обезбедат со доволно светлина и можности за вентилација.

жиџен молец

Најголемата група штетници во складиштата ја сочинуваат видовите (инсекти и глодари) кои ги напаѓаат сите видови жита, брашно и нивните преработки.

Најчести штетници се:

- житниот и оризовиот жижок
- пипици (*Sitophilus granaria*, *Sitophilus oryzae*), кои често предизвикуваат големи штети до потполно уништување на пченицата, јачменот, 'ржта, овесот, пченката, оризот и друго во сите типови складишта. Житниот жижок не може да се развива во жито со помалку од 12% влага, додека

оризовиот не се развива ако житото има помалку од 14% влажност.

- житниот молец (*Sitotroga cerealella*) ги напаѓа сите видови жита. Нападнатото жито губи во тежина, зрната се издупчени, добиват непријатен мирис и како такви не се погодни за употреба.

- брашнестият црв (*Plodia interpunctella*) многу често ја напаѓа пченката и пченицата, а и многу други култури, како и разни видови брашно и готови производи,

- суринамски брашнар (*Cryptolestes spp*) - во складиштата ги напаѓа сите видови жита и мелените производи, а при масовна појава прави големи оштетувања,

- житни буби (*Rhizopertha dominica*) - ги напаѓаат пченицата, јачменот, пченката, оризот, а може да се развие и во брашното. Опасноста од овој штетник е многу голема затоа што напаѓа и суви производи, со ниска влажност.

Мерките за сузбивање се преземаат против најштетните видови и секоја мерка, повеќе или помалку, е ефикасна против сите штетници кои се наоѓаат во складиштето.

Една од мерките која може да придонесе за намалување на појавата на штетници е спроведување превентивни мерки во складиштата. Превентивните мерки се најважни за заштита на производите во складиштата, односно тие најлесно се извршуваат, најевтини се и најефикасни. Пред складирањето, сите внатрешни површини во просторот во кој ќе се внесат житарките треба да бидат мазни и варосани. Не смее да има оштетувања (отвори низ кои можат да влезат глодари и птици), прашина и треба да се отстранат сите непотребни работи. Хемиското третирање на празните складишта има ефект доколку претходно се спроведени наведените мерки. Кај нас, за третирање на празни складишта, дозволени се: Actellic 50, Radation E-50, Etiol течен, Nuvan 7 и друго. Пред да се применат овие препарати, треба добро да се проучи упатството на производителот.

жиџен молец

При третирање на складирани зрнести производи најдобро е тоа да се спроведе како превентивно третирање, бидејќи средствата кои се применуваат ги сузбиваат штетниците надвор од зрното, а не и тие во зрното. За оваа намена дозволени средства се: Actellic-50 (за складирано зрно од пченица и пченка), K-Obiol EC-25, Etiol специјал, Nuvan 7. Третирањето треба да се изврши по слоеви, а потоа да се измеша. При користење на овие средства, дозата се пресметува на тон производ. Корисникот треба да внимава на предупредувањето и да се придржува на каренцата дадена во упатството.

За сузбивање на глодарите во складиштата се дозволени следните заштитни средства: Brodilon пелети, Brodilon (за зрнести производи рефус или во вреќи), Brodilon мамец, Faciron forte, (производот е во вреќи), Glodocid plus (за заштита во празни складишта) и други. При користење на овие средства да се постапува според упатството на производителот.

Пред да се смести зрното од житарките, основен услов за правилно чување е тоа да биде добро просушено и чисто од примеси. Најголемата влажност при која може да се смета дека зрното е добро за складирање е 13%. Во текот на чувањето на зрнестите производи, температурата во складиштата треба повремено да се контролира - во лето, најмалку еднаш на 15 дена, а во зимата еднаш месечно. Доколку се регистрира покачување на температурата, тоа секогаш укажува на присуство на инсекти или на зголемена влага или и едното и другото. Зрното од житарките треба да се чува на температура под 20°C.